tur:tum etiã qꝛ hoc indicium non eſt diuina au
ctoꝛitate ſanatum:⁊ allegat.c.conſuluiſti.z.q.5.§.
⁊c.Dauid autem in illo facto excuſatur tãq̃ mo
tus ex inſtinctu ſpiritus ſancti: vt dicitur.z.q.5.
monomachiam.vbi dicitur ꝙ duellare eſt deuz
tentare.

Titulus quintus de doctoꝛibus ⁊ ſcholarib⁹. Sermo. cap.i.

Bonitatez diſci
plinam ⁊ ſciam doce me:quia
mandatis tuis credidi.ps.ii8.
Ut ait philoſoph⁹ p̃mo metha
phyſice.oẽs hoĩes natura ſcire
deſiderãt: hui⁹ rõ qꝛ vnũq̃dq̃z
naturaliter appetit ſuã perfectionẽ:⁊ qꝛ ſcia ſeu
cognitio veritatis perficit intellectũ quod eſt p̃/
cipuum in homine:iõ appetit ſcire vt perficiatur
Et ãt ait aug⁹.ꝙ ſunt quedã que melius ẽ neſci
re q̃ ſcire:di.38.q̃uis.non iõ hoc dicit quaſi ſit
aliqua ſcia mala de ſe:ſed ꝓpter abuſum eius in
q̃tum.ſ.quis male vtitur aliquoꝝ ſcia videlicet
vel ad oſtẽtationẽ ſm illud ſcia iſlat.ſ.coꝛpus.8.
c.vel ad curioſitatẽ ſuperſtitionem vel cupidita/
tem.Unde ber.Sunt q̃dam qui ſcire volunt vt
ſciant ⁊ curioſitas eſt.Sunt qui ſcire volunt vt
ſciantur ⁊ vanitas ẽ.Sũt qui ſcire volunt vt lu/
crentur ⁊ cupiditas eſt:quando lucrũ q̃runt per
fas ⁊ nefas.Sunt qui ſcire volunt vt edificent.ſ.
alios vel edificentur.ſ.in ſe ⁊ charitas eſt.De p̃
mis tribus generibus q̃rentibus ſcire.Sapiẽtie
dicitur Uani ſunt oẽs hoĩes in quibus nõ ſubeſt
dei ſcia.Et illud eccleſiaſtici p̃mo.In multa ſcia
multa eſt indignatio.De vltimo ãt genere dr̃
ſapientie:dedit illi.ſ.iuſto ſciã ſanctoꝝ:honeſta
uit illum in laboꝛibus: in hoc cõſiſtit talis ſcia vt
p̃mo ⁊ p̃ncipaliter cognoſcat deũ:deinde ſeipm̃.
⁊ quecũq̃z alia ſcire procurant ad deum finaliter
referat.Uñ aug⁹.p breuiſſima orõne ⁊ vltima di
cebat.Deus ſp idem nouerim te:noueriz me:qꝛ
igitur ſicut ⁊ alioꝝ bonoꝝ:ita ⁊ hi⁹ ſcie datoꝛ eſt
deus:ideo p̃s ſuo exemplo docet nos hãc a deo
poſtulandã ⁊ procurandam.d.bonitatez ⁊c.vbi
tria notantur.

Prĩo Ut cognitio veritatis a deo expectetur
ibi doce me.

z° Ut oꝛdo ꝯgruitatꝫ obſuet̃:ibi bo.di.⁊ ſciaz

3° Ut conditio humilitatis applicetur:ibi ga
ma.tu.credi.

Clarum eſt ꝙ nullus naſcitur magiſter ſed vacu
us omni ſciẽtia.Sicut enĩz ait philoſophus.z.de
aĩa.anima nr̃a naſcitur ſicut tabula raſa in qua
nihil eſt pictum ſed apta eſt pingi.Quãuis autẽ
cõiter ſcientijs doceamur per magiſtros:tamen
qꝛ oĩs homo mẽdax vt dr̃ in pſalmo.ſ.ex ſe,ꝓpt
q̃õ maximi philoſophi qui dixerũt:labia noſtra
a nobis ſunt:quis dñs nr̃ eſt?qꝛ non recognoue
runt ſciam ſuã a deo:ſed ſibi attribuebant:ſtulti
facti ſũt: vt dr̃ Ro.i.⁊ mľtos erroꝛes docuerũt
diſcipulos ſuos.Sed ⁊ ſi magiſter vera ⁊ optĩa
doceat:niſi deus illuſtret mentẽ diſcipuli irradia
tione ſaltem naturali:nullam ſciaz addiſcere põt
q̃s.Et hoc q̃õ ait xp̃s.mat.z3.Unus eſt magiſter
veſter qui in celis eſt:qui.ſ.eſt p̃ĩcipalꝛ ad mouẽ
dum intellectũ ad percipiẽdas ſciẽtias: ĩſuper ⁊
oĩs ſapiã a dño deo ẽ:eccľiaſtici.i.⁊ ab ipſo fõte
deriuate ſũt ſcie.Uñ ambꝛo.ſup ep̃łam ad col.
ait.Oĩs rõ ſuperne ſcie vel terrene creature ĩ eo
eſt q̃ eſt caput eaꝝ:⁊ auctoꝛ:vt qui hinc nouit ni
hil vltra querat:qꝛ hic ẽ pf̃ecta virtus ⁊ ſapiã:q̃c
quid alibi querit̃:hic pfecte inuenit̃.In daniele
⁊ ſalomõe oñdit̃ infidelib⁹ ſe auctoꝛẽ totius ſapi
entie:q̃õ ĩfideles nõ putant:qꝛ nõ legũt in euãge
lijs ⁊ ꝓphetis aſtrologiã ⁊ alia hi⁹ que deſpecta
ſũt:qꝛ nihil valent ad ſalutẽ ſed mittũt in erroꝛẽ
⁊ dũ eis ſtudẽt:curã aĩe nõ hñt.hec ille.⁊ hẽt di.
37.§.ſed econtra.A deo ẽ eſt ſpectãda ſcia ⁊ in
ploꝛanda dicendo:bonitatẽ di.⁊ ſciam doce me
Inuocaui ait ſapiens ⁊ venit in me ſp̃s ſapiẽ: ſa/
pientie.7.Sic ſalomon poſtulando ſapiãz ex au
ditus ẽ nõ ſolũ ad regenõ ꝓpľm recipiẽdo ſciam
ſed ⁊ moꝛaliũ:vt pꝫ in ꝓuerbijs ⁊ eccleſiaſti.⁊ di
uinoꝝ arcanoꝝ:vt in canticis canticoꝝ ac ẽt natu
ralium.Nam diſputauit de plantis a cedro vſq̃z
ad iſopum:⁊ de aĩalibus terre ⁊ volucribus ⁊ pi
ſcib⁹:vt dr̃.3.Re.3.⁊.4.Et qꝛ multa ſcripſit:lꝫ ñ
inueniant̃ nunc de hi⁹ naturalib⁹ eius ſcripta.Ita
tñ a deo ſpectanda eſt ſcia:vt ſolicitudo ⁊ laboꝛ
adhibeatur:pꝛouerb.z8.c.ſtude ſapiẽ fili mi.Sic
enim deus ſm cõem legẽ coꝛpoꝛa ſanat mediã/
tibus naturalib⁹ medicinis ⁊ cõſilijs medicoꝝ:⁊
aĩas peccatis languidas curat mediantib⁹ medi/
cinis ſp̃ualibus ſacroꝛum ⁊ ſacerdotibus ea con
ferentibus:iõ iſta dꝫ ꝓcurari ſibi q̃ vult ſanari:q̃
uis aliq̃ñ p̃ter cõem legẽ ſanet aliquos ĩ coꝛpoꝛ
ſine medicinis miraculoſe:⁊ in anima ſine ſacris
ita ſecundum curſum ſolitum docet hominẽ ſci/
entiam deus mediantibus magiſtris ⁊ laboꝛib⁹
⁊ exercitijs diſcipuloꝛum his vacantium:q̃uis
apľos docuerit omnem veritatẽ ſeu omnem ſci/
entiam ſine humana induſtria.Unõ hieronym⁹
dicit:q̃õ illis.ſ.apoſtolis ſuggerebat ſpiritus ſanc
tus:hoc alijs confert quotidiana ĩ lege domini
meditatio:laboꝛando igitur in ſtudio ⁊ a deo po
ſtulando bonitatem diſcipline et ſcientiam da/
bitur ei.

Secundo oꝛdo congru
us ſeruari debet in poſtulando ⁊ procurando ſci
entiam qui hic traditur:videlicet vt prius ⁊ po/
tius procuretur bonitas ⁊ exinde diſciplina ⁊ de
mum ſcientia.Nam vt ait apoſtolus.i.coꝛ.i3.ſi
nouerim omnia myſteria ſcilicet quo ad ſapien/
tiam diuinoꝛum:⁊ habuero omnez ſcientiã quo
ſ.ad noticiã naturaliũ:charitatẽ ãt nõ habuero:
nihil ſũ.Ipſa charitas ẽ q̃ facit aĩaz ſimpľr bonã

⁊ ex qua eſt vera bõitas ĩ homine ⁊ ĩ opib⁹ eius. Dicit enim aug⁹ radix omnium bonoꝝ eſt chari/ tas: de pe. di. z. quia. debet ergo poſtulari ⁊ ope/ re procurari.

Bonitas diſpoſitionis interioris q̃ ad effectū
Diſciplina cõpoſitionis exterioris quo ad actū.
Scientia cognitionis certioris q̃ ad intellectum

In adipiſcendo et ha/ bendo ſcientiã vtiliter ⁊ docendo oportet p̃mo habere bonitatem verã mentis: que vtiqꝫ pro/ cedit a gratia: ſꝫ illõ apoſtoli ad. Ephe. 5. c. Fru ctus lucis in omni bonitate. i. effectus gratie eſt omnis bonitas. Unde fulgentius. Nõ eſt pfecta bonitas a qua nõ oĩs malitia vincitur: hec autẽ bonitas eſt virtus. Unde. Auguſtin⁹ dicit. ꝙ vir tus eſt bona q̃litas mẽtꝭ q̃ recte viuitur. Et phi/ loſophus in libro ethicoꝝ 2° dicit: ꝙ virt⁹ bonũ facit habentem: ⁊ opus eius bonũ reddit: quod maxĩe ſit per charitatem: q̃ omnem virtutẽ cõ/ plectitur: vt. n. dicitur. Sapien. i. In maliuolam aĩam non intrabit ſapientia: nec habitabit in cor pore ſubdito peccatis: ⁊ ideo ſi fragilitate ĩ aliqđ peccatum labuntur q̃ꝫ citius reuertantur ad pe/ nitentiam: vt aĩa maliuola. i. que voluit malum peccati: efficiatur beniuola ⁊ non ſubdita pecca/ to: ſed bonitati. Unde ſepe confiteatur: ⁊ aliquã do cõmunicet: q̃ꝫuis enim peccatum non tollat hõi lumẽ naturale intellectus: ſed paſſionib⁹ mul tum offuſcat. Et diabolus ipſe qui hꝫ ſciam d̃ di uinis ⁊ hũanis ſuper oẽs mortales: qꝛ cũ ea bo/ nitatem virtutis non hꝫ ad augmẽtum ſibi eſt iu dicij: nec hominis meritũ ad qđ ſequitur glorie p̃mium ex ſcĩa eſt: ſed ex eius vſu bono qui pro uenit ex charitate. ⁊ rõ huius eſt: qꝛ ad meritum requiritur liberi arbitrij actus: ſed cũ intellectui ꝓponitur clare aliqua veritas: quam capiat: iam nõ eſt libera ratio ad aſſentiendum vel diſſenti endum: ſed captiuatur ⁊ cogitur ad diſſentiẽdũ. In vſu at̃ ſcientie concurrit actus liberi arbitrij qꝛ liber ẽ quilibet ad addiſcendũ vel docendũ vel conſiderandum ſuper aliqua materia: ⁊ ab his deſiſtẽdũ: ⁊ idõ h⁹ faciẽdo cũ bõitate. i. charita te meret̃: ergo bonitas p̃mo querẽda eſt. ⁊ quia cum vna ex potentijs in actu ſuo multum inten ditur: alie remittuntur ab actibus ſuis: quando intellectus laborat in ſpeculando virtutes ſcien tie: ſeu addiſcendo: ne affectus nimis remittatur a feruore bonitatis: ⁊ paulatim euaneſcat. Idõ in ter lectiones ſpeculabiliũ formanda eſt breuis oratio vel meditatio erga deum: aut lectio ſepe habenda de doctrinis moralibus ⁊ affectiuis: ſi/ cut legitur de beato Tho. de aquino: qui inter ex ercitia ſpeculatiuoꝝ quotidie legebat vel audie/ bat aliquid de collationibus vel vita patrum.

Debet ſecundo doctor ⁊ ſcholaris ꝓcurare di ſciplinã. i. cõpoſitionẽ morum exterioꝝ ſeu mo/ deſtiã: de qua dr̃ ecclesi. 45. c. dedit illi legẽ vite idest ſpiritualis grẽ ⁊ diſcipline. i. cõpoſitiõis ex terioris: ſed hoc tamẽ procedat ex bonitate inte riori. nam alias eſſꝫ hypocriſis ⁊ ſimulata egtas ⁊ duplex iniquitas. Unñ dicitur ſapien. i. Spirit⁹ ſanctus diſcipline effugiet fictum. i. ſimulatã cõ/ poſitionem actuum exterioꝝ. Debet ergo eẽ di ſciplinatus. i. moderatus ĩ verbo: vt pauca dicat ⁊ illa rationabilia ⁊ vtilia: qꝛ in multiloquio nõ deeſt peccatum. ait Salo. ꝓuerb. io. c. A conten tionib⁹ ad oſtentationẽ caueat detractionib⁹ ſu/ ſurrationibus: irriſionibus piurijs ⁊ turpib⁹ ver bis: quibus hodie multi dediti ſunt ſcholares. Inſuper emulationibus ſocioꝝ vel magiſtroꝝ ſuoꝝ. Scit quoqꝫ diſciplinatus in aſpectu: qꝛ vt ait aug. impudicus oculus impudici cordis eſt nuntius. Nõ ergo diſcurrat per plateas vel eccle ſias ad videndum mulieres: ⁊ procãdum: vel ſo ciandum: quia vt dicitur Mathe. 6. qui viderit mulierem ad concupiſcẽdum eam: iam mecha/ tus eſt ĩ corde ſuo eã Diſciplinã habeat in audi tu. Non audiat cantilenas turpia verba. Corrũ punt enĩ bonos mores colloquia mala. ait apo ſtolus. i. corin. 5. c. Nec audiat vt minus credat detractiones ab alijs factas: ſed horreat: vt enĩ dicit damaſ⁹. ii. q. 3. non ſolum reus ẽ qui de alio malum profert: ſed etiam qui aurem cito crimi nibus prebet. Diſciplina vtatur: in guſtu ⁊ cibo ⁊ potu ſit tẽperatus. Nam vt ait hieronymus. Uẽ ter pinguis craſſum ſenſum generat. In veſtitu quoqꝫ vt humiliter induatur: omnem luxuriam vitet: vt ſit diſciplinatus in tactu: qꝛ nil ita obnu/ bilat rationem: ſicut actus venereus ſecundum philoſophum. Unde per prophetam dicitur. Ui num ⁊ mulieres auferunt cor: eccleſia. 19. c. i. ratõ nem ⁊ bonitatem. A rixis abſtineat: ludis tripu/ dijs: conuiuijs partialitatibus circa ea que perti nent ad vniuerſitatem: ſed vt dicitur prouerbi. i. c. diſciplinam ſtulti deſpiciũt. communiter om nia iſta vitia hodie reperiuntur ĩ ſcholaribus: ⁊ aliquando in magiſtris: ⁊ ideo parum proficiũt

Bonitas ergo quo ad deum: diſciplina quo ad proximum: vtraqꝫ quo ad ſeipſum petenda eſt a domino. Debꝫ 3°. doctor ſiue ſcholaris vacare acquiſitioni ſcientie. Et quidem ſcientia eorum que pertinent ad ſtatum ſuum vniuſcuiuſqꝫ neceſſa ria eſt. chriſtianus enĩ quilibet ſcire debet: que ꝑ tinent ad chriſtianitatem: vt mandata dei ⁊ ec/ cleſie: medicus que ad medicine ſcientiam: ad/ uocatus etiam iureconſultus debet habere ſcĩe/ tias iuris. Sacerdos que pertinent ad debitam miniſtrationem ſacramentorum. Religioſi que pertinent ad religionem: ⁊ prelatus que ſpectãt ad debitum regimen populi: ⁊ doctor cuiuſqꝫ fa cultatis que ad illam pertinent: alias huius ſcien tie defectus pernitioſus eſt cuilibet tali. Unde iſai. 5. dicitur. Propterea captiuus ductus eſt po pulus meus: quia non habuit ſcientiam. ait do/ minus. Et Leo papa. Si in laicis videtur into lerabilis inſcientia: quanto magis in ſacerdoti/ bus: nec excuſatiõe digna eſt: nec venia: diſt. 38.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Dicit enim dn̄s per ꝓphetaꝫ oſee.4.c.qꝛ tu ſci
entiaꝫ repuliſti:⁊ ego te repellā:ne ſacerdotio fū
garis mihi.Et Grati.ait:di.36.Nō ſufficit platis
bona conuerſatio quo ad primum.ſ. bonitatem
⁊ honeſtas moꝝ:quo ad ſcm.ſ.diſciplinā niſi ad/
datur ⁊ ſcīa:⁊ hoc eſt tertiū qđ poſtulatur dn̄ dr̄
bonitateꝫ ⁊ diſciplinam:⁊ ſciam doce me. Licet
āt ſcīa ſcripturaꝝ maxime vtilis ſit oībus ⁊ ne/
ceſſaria clericis:de qua hiero⁹.Diſcamus in terrꝭ
quoꝝ nobis ſcīa perſeueret in celis:⁊ ſtudio eius
maxime clerici ⁊ religioſi debeāt inſiſtere:vt oſt̄
dit gratia.di.36.per totuꝫ.tamē ⁊ vacare alijs ſci
entijs:vt quadriuij ⁊ triuij fine ⁊ modo debitis
nō ꝓhibetur ēt clericis ⁊ religioſis:niſi ſtudium
phyſice.i.medicine:⁊ legū:qđ vetatur certis per
ſonis eccleſiaſticis vt dicetur.ī.⁊ hoc vt vtiliori
bus vacent.Dicit enim hiero⁹.Muſica ⁊ geome
tria ⁊ ariſmetrica hn̄t in ſua ſcīa veritatē:ſꝫ n̄ ſūt
ille ſcīe pietatis:di.37.ſi quis.vbi dicit glo.ꝙ de
aſtronomia.i.aſtrologia non facit hiero⁹ mentio
nem:que ē quarta ſcīa in quadriuio que abijt ī
diſſuetudine:vel forte potius:qꝛ huic vacantes
falſitates īmiſcent iudicijs:⁊ non ſolū de natura
libus:ſed ⁊ de actibus humanis ex libero arbi/
trio ꝓcedentib⁹ ex conſtellationib⁹ volunt diuīa
re.Grāmatica āt que eſt ianua cūctaꝝ ſcīaꝝ non
ſolum vtilis ſed neceſſaria eſt:⁊ logyca ad diſpu
tandū ⁊ cōuincenduꝫ errores.vnde hiero⁹ ſi qs
grāmaticā artem nouit vel dialecticaꝫ:vt recte
loquendi rōnem habeat:⁊ inter vera falſaqꝫ di/
iudicet non īꝓbamus:di.37.ſi quis.ſcīa philo
ſophie plurimū confert ⁊ ad noticiā ſacraꝝ lr̄aꝝ
⁊ cōuincendos errores gentilium.Vn̄ aug. inqt
ſi quid veri de deo ſibylla aut orpheus ceteriue
gentiū vates.i.poete vel philoſophi dixerūt: va
let quidē ad paganoꝝ vanitatē cōuincēdam:di.
37.Et hiero⁹ ſi qſpiā aduerſus mathemathicos
velit ſcribere īperitos matheſeos riſui pꝫ:⁊ ad/
uerſus philoſophos diſputās ignoret dogmata
philoſophoꝝ.ſ.riſui pꝫ:di.37.Qui de menſa:⁊ in
huius figuraꝫ munera tria:que magi dn̄o obtule
runt ei vtiqꝫ grata:deſignant tres ꝑtes philoſo/
phie:vt ait gratia.di.37.ſ.naturalē:cui ſupponit̄
medicina.Moralē cui ſupponit̄ canonica ⁊ ciui
lis ſcīa ⁊ rōnalis q̄ ad logycā ꝑtinet. Rhetorica
āt cui deſeruit poeſis:ad perſuadendū ꝑtimuꝫ va
let.Vn̄ ⁊ ad p̄dicandū:⁊ in figuram tāq̄ꝫ rem ſibi
gratā:dn̄s in lege p̄mitias mellis iuſſit ſibi offer
ri deſignantē dulcedinē humane eloquentie: vt
vꝫ ī ipſa eloquentia deo īt̄dat placere:⁊ ſic hōi
bus nō ꝓpter ſe:ſed ꝓpter deū.Et in p̄dictoꝝ ex/
emplū Daniel ſactus ꝑmiſit ſe erudiri ī ſcīa chal
dea:que vtiqꝫ humana erat.daniel.i.⁊ moyſes fu
it eruditus in oī ſcīa egyptioꝝ.exo.6.paulus q̄qꝫ
apl̄s aliqua philoſophoꝝ ⁊ poetaꝝ ſuis ſcriptu/
ris īdidit actuū.6.Vn̄.i.cor.5.Sniam menandri
ponit.ſ.Corrūpunt bonos mores colloquia ma
la.⁊ ad Titum.i.pigmenidis poete verſus induc̄
Cretenſes ſꝑ mendaces male beſtie vētre pigri
⁊ contra athenienſes diſputans arati poete vtit̄
teſtimonio.d.genus cū ſimus dei in ipſo viuim⁹
mouemur ⁊ ſumus actuū.17.hiero⁹ ēt vſus ē qui
buſdā verbis virgil.de conſe.di.5.nunq̄.⁊ galie
ni ⁊ hypocratis:di.5.ne talis.Et aug. verbis lu/
ca.26.q.5.nec mirū. In horuꝫ ēt figuraꝫ p̄cepit
dn̄s populo ſuo iſrl̄ expoliare egyptios vaſis au
reis ⁊ argenteis ab eis mutuatis:moralr̄ inſtru/
ens:vt ſiue auꝝ ſapientie:ſiue argentū apud poe
tas inuenimus eloquentie illud in vſū ſalutiferū
nr̄e eruditionis vertam⁹:vt dicit gratia.di.37.§.
econtra.Beda etiam dicit.di.4.Turbat acumē
legentium ⁊ deficere cogit:qui eos a legendis ſe
cularibus libris oīmodis eſtimat ꝓhibendos:ī
quibus ſi qua vtilia ſunt quaſi ſua ſumere lꝫ.Eu
genius ēt papa ī ſynodo ſtatuit vt oīo cura ⁊ di
ligentia habeatur vt magiſtri ⁊ doctores cōſtitu
antur:qui ſtudia lr̄arum liberaliūqꝫ artium dog
mata aſſidue doceant:qꝛ in his maxime diuina
manifeſtātur:⁊ declarantur mādata:di.37.de q/
buſdā.⁊ extra ꝺ magiſtris.c.i.dr̄ ꝙ eccleſia ca/
thedralis dꝫ tenere magiſtros artium liberaliuꝫ
ad minus grāmatice:qui clericos ⁊ alios paupe
res doceant gratis:⁊ debet aſſignari magiſtro ꝓ
uentus vnius prebēde:⁊ eodē modo debēt alie
eccleſie facere:quaꝝ ſufficiunt facultates. In me
tropolitana eccl̄ia vlterius dꝫ eē magiſter theo/
logie:⁊ recipere ꝓuentus:non tn̄ ꝓpter hoc debꝫ
eſſe canonicus.Ipſa enim theologia eſt dn̄a om
nium ſciarum:⁊ oēs artes liberales ſunt ei ancil
le:⁊ ei deſeruiunt:⁊ ad hunc finē a clericis ⁊ reli/
gioſis in eis dꝫ ſtuderi nō ad vanitatē ⁊ curioſi/
tatem:ſed ad maiorē eruditionem ſcripturaruꝫ:
⁊ cuꝫ timore ⁊ obedientia:qꝛ ſcīa inflat:ait apo/
ſtolus.Quo autem ſit licitū vel illicitum in illis
ſtudere diffuſius habetur ſupra parte 2.ti.3.c. de
curioſitate.

Tertio oportet in docē

do ⁊ diſcendo humilitatē ſeruare:puerb.2.c.vbi ī
humilitas ibi ⁊ ſapientia:⁊ econtra dicit Grego⁹
ꝙ maximum obſtaclm̄ veritatis eſt ſuperbia:ad
hanc hūilitatē ꝑtinet:vt nec quis ſeipm̄ doceat:
nec ab alio ꝙ neſcit diſcere erubeſcat. Senex a
puero ⁊ ep̄s tot ānorum a collega:nec dū annicu
lo paratus ſum edoceri:ait ſūmus doctor Augu
ſtinus.24.q.3.ſi habes. Et hieronymus ſcribit
ad ruſticum:diſcas qđ poſſis docere:⁊ rationa/
bilem hoſtiam offeras deo:ne miles anteq̄ꝫ tyro
ne prius magiſter ſis q̄ꝫ diſcipulus.16.queſtiōe.i.
ſi clericatus.⁊.c.precedenti.ait Multo tempo/
re diſce que poſtmodum doceas:⁊ inter bonos
ſemper ſectare meliores.Tempus tacendi ⁊ tem
pus loquendi.Eccleſia.primo capitulo .quia pri
us veritas tacendo diſcitur poſtea docetur. Et
xp̄s ſapientia patris duodēnis in templo reper/
tus ē in medio doctoꝝ:nō qdem docens ſed au/
diens:⁊ interrogans illos.Lu.2.Vn̄ ⁊ hiero⁹ py
tagoricoꝝ doctrina eſt per qnquēnium tacere ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poſtea erudite loqui:⁊ ſi quiſpiã ingeniũ acutiſ
ſimum hẽret. Augu. qui oẽs artes liberaleſ:⁊ ali
quas ẽt mathematicas per ſeipm legendo nullo
hoĩum tradente didicit. Melius tñ ⁊ certi9 a vo
ce viua ꝙ̃ moꝛtua libꝛoꝝ ſcientiam haurit. Naꝫ
vt dicit hiero9 hꝫ neſcio quid latentis energie vi
ue vocis actus:⁊ de oꝛe magiſtri in aure diſcipu
puli tranſfuſa foꝛtius ſonat. Pertinet ad hãc hu
militatem:vt diſcipulus credat regulis ⁊ doctri/
nis magiſtri. Vñ philoſo9 ait pͥmo poſterioꝛum.
Opoꝛtet addiſcentẽ credere. Et hoc eſt qđ dr̃ qꝛ
mandatis tuis credidi.q.d.ideo debes me docẽ
ſcientiã:qꝛ credidi regule tue doctrine. Si enim
ñ credideritis:nõ ĩtelligetis dicit iſaias. iſaie. 7.c
Quãtam humilitatem ⁊ auiditatẽ addiſcẽdi ha
buerint ab alijs ẽt doctiſſimi viri ⁊ ethnici oñdit
hiero9 in ꝓlogo biblie dicens. Legimus ĩ veteri
bus hiſtoꝛijs quoſdaꝫ luſtraſſe ꝓuintias nouos
adiſſe pplõs:maria tranſiſſe: vt eos quos ex li/
bꝛis nouerant:coꝛã quoqꝫ viderent. Sic pytha
goꝛas nẽphiticos vates:ſic plato egyptum ⁊ ar/
chytam tarentinum:eãqꝫ oꝛam italie que quon/
dam magna grecia dicebat̃:laboꝛioſiſſime pera
grauit:vt qui athenis magiſter erat ⁊ potens: cu
iuſqꝫ doctrinas academie gymnaſia perſonabãt
fieret peregrinus atqꝫ diſcipulus:malens aliena
verecũde diſcere:ꝙ̃ ſua ĩpudẽter ĩgerere. Deniqꝫ
quaſi toto oꝛbe lr̃as fugientes perſeqtur: captus
a piratis ⁊ venũdatus ẽt tyrãno crudeliſſimo
paruit. ductus captiuus vinctus ⁊ ſeruus:tamẽ
quia philoſo9 maioꝛ emente ſe fuit. Ad tituꝫ liui
um lacteo eloquentie fonte manantẽ de vltimis
hiſpaniaꝝ galliarũqꝫ finibus quoſdã veniſſe no/
biles legimus ⁊c̃.ibi vide multa exempla. Ma/
gno ⁊ excellenti ĩgenio viri cũ ſe doctrine pẽitus
dediſſent:quicquid laboꝛis poterat ĩpendi:con/
tẽptis oĩbus ⁊ ꝓuatis ⁊ publicis actionibus ad ĩ/
quirende veritatis ſtudiũ cõtulerunt: eſtimãtes
multo eſſe ꝓclarius diuinarũ humanarũqꝫ rerũ
inueſtigare ac ſcire rõnem:ꝙ̃ ſtruendis opib9 ac
cumulandis honoꝛibus inherere:quibus rebus
qm̃ terrene ⁊ fragiles ſunt:⁊ ad ſolius coꝛpoꝛis
pertinent cultũ:nemo melioꝛ nemo iuſtioꝛ effici
poteſt. Erant quidem illi veritatis cognitiõe di
gniſſimi quã ſcire tãtope cupiuerunt:atqꝫ ita vt
rebus oĩbus eam anponerent. Nam ⁊ abieciſſe
quoſdã res familiares:⁊ r̃nũtiaſſe vniuerſis vo
luptatib9 ꝯſtat:vt ſolã nudãqꝫ virtutẽ nudiqꝫ ex
pediti ſequerentur. Hec lactãtius in principio de
falſa religione.

¶ De mult] q̃ ꝑtinẽt ad doctõatũ ĩ diuerſis ſcien
tijs:⁊ de pluribꝰ defectibꝰ doctoꝝ ⁊ ſcholariũ.c.z.

Auguſtinus de an

chona ĩ libꝛo de ptãte eccl̃iaſtica dic̃ ꝙ
magiſtrãdus in theologia tenetur ſcire hũanas
ſcientias:⁊ ratio eſt:qꝛ cũ magiſter in theologia
teneatur diuinã ſcripturã declarare intelligibili
ter:docere eloquẽter:⁊ cõtra ĩpugnantes: defen/
dere fideliter:⁊ ad hec tria plurimũ valeant ſciẽ
tie humane methaphyſice:ſcientie diffiniendi ⁊
diuidendi rhetoꝛice ethice ⁊ politice:iõ dꝫ hẽre
noticiã taliũ:ita tamẽ ꝙ nõ ſiſtat in eis:ſed ĩ theo
logia finaliter. Et credibile eſt vt ait Aug9 ꝙ phi
loſophi de lr̃is noſtris habuerunt quecũqꝫ bona
⁊ quecunqꝫ vera dixerunt. Cum autẽ lr̃as gentꝭ
hebꝛeoꝛum in qua vnius dei cultus emicuit:nec
ĩpe pythagoꝛas habuit a cui9 poſteris platonici
theologiã didiciſſe aſſerunt̃. Et ideo ſi qua vᵃ
dixerunt tãqꝫ ab iniuſtis poſſeſſoꝛibus accipien
da ſũt. Vñ ⁊ caſſiodoꝛus ait ꝙ oĩs ſplẽdoꝛ rhe/
toꝛice eloquẽtie:oẽs modi poetice locutionis
a diuinis ſcriptoꝛibus ſũpſit exoꝛdium: di. 37. §.
ecõtra. §. deniqꝫ Vtile ẽt ẽ ⁊ congruũ ſcire talem
magiſtrũ varias linguas ꝓ̃cipue ebꝛaicam ⁊ gre
cam ꝓpter infideliũ conuerſionẽ:⁊ ꝓpter ſcrip/
ture ſacre plenioꝛẽ intellectionẽ. Magna enim
ſacramenta ſunt in ĩterpꝛetationibus nominũ ꝓ/
cipue hebꝛaicoꝛuꝫ:vt patet in expoſitione dicte
ſcripture:⁊ ꝓpter docentium maioꝛẽ fructifica/
tioneꝫ. Vñ extra de magiſtris ſtatuitur ꝙ in vr
be ⁊ quibuſdam alijs locis habeantur docentes
hi9 linguas.

Oꝛdinatio autem ſtu/

dioꝝ:⁊ ꝓ̃cipue ĩ theologia ⁊ canonico iure ꝑtinet
ad papã. Vñ ex̃ de magiſtris.c.i.⁊.c.qm̃. ſtatuit̃
ꝙ teneãt̃ mgr̃i ĩ theologia ad docendũ theologiã
ĩ eccl̃ijs metropolitãis:⁊ ĩ.c.ſup ſpecula.ð mgr̃is
mãdatur ꝙ ꝓlati eccl̃iaꝝ:⁊ capl̃a mittãt aliquos
dociles ad ſtudendũ ĩ theologia:huius rõ ẽ.q̃dru
plex ſꝫ Aug. de ancho. ĩ li. de ptãte eccl̃iaſtica. Di
cit.n.ꝙ fides xp̄iana cui9 papa ẽ caput ⁊ directoꝛ
multis mõis iuuat̃ ⁊ ꝓmouet̃ p oꝛdiationẽ ſtudi
oꝝ. pͥmo ĩ erroꝝ vitatiõe. Nõ.n.pñt erroꝛes vita
ri:⁊ r̃pꝛobari:niſi cognoſcãt̃:vñ ex defectu ſcie ꝓ
uenit colere multos deos. Vñ dr̃ Sapie. 13. ñ co
gnoſcẽtes qs eẽt oĩum artifex:aut ignẽ:aut aereꝫ
aut gyꝝ ſtellaꝝ:aut aquã:aut ſolẽ rectoꝛes oꝛbiſ
t̃raꝝ putauerũt. 2° ĩ vicioꝝ vitatiõe. Sic.n. vi/
tioſi ñ curãt̃ niſi p virtuoſos:ſic ſtulti quoꝝ ĩfini
tus ẽ numer9:ñ curãt̃ niſi p ſapiẽtes. Vñ ſcribr̃ ſa
pi. 6. ꝙ multitudo ſapiẽtũ ſanitas oꝛbis terraꝝ ẽ
⁊ rex ſapiẽs ſtabilimẽtũ popl̃i. ſapi. 6.c. Plato etiã
dicebat reſpu. foꝛe beatas:ſi ſapiẽtes eas guber/
narẽt:vl̃ q eas gubernãt ſapie vacarẽt. 3° ĩ iudi
cioꝝ ðterminatiõe. Nõ.n.alr̃ iudicia iuſte deter
minari pñt:niſi p ſapiẽtũ diſcuſſiõem. Vñ ⁊ ſalo
moni dictũ eſt. 3. Re. 3. qꝛ poſtulaſti tibi ſapientiã
ad diſcendũ iudiciũ:ecce feci tibi ſm̃ ſermões tu
os:⁊ dedi tibi coꝛ ſapiẽs ⁊ ĩtelligẽs. 4° ĩ regni ⁊
ppl̃oꝝ dñatione. Nõ.n.pñt q ꝓ̃ſũt iuſte dñari:⁊
ĩpare ſubditis:niſi vigeãt ĩtellectu ⁊ ſcia. Vñ ſcri
bitur ſapi. 8. p ſapiam hẽbo claritatẽ ad turbas
⁊ honoꝛes apud ſenioꝛes ⁊ iuuenes:diſponaꝫ p
ĩpſã populos:⁊ nationes mihi erũt ſubiecte: ppt̃
iſta ergo facta eſt decretalis ĩ cõcilio lateranẽ. ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poſtea p ino.3.cōſirmata:q̄uis male ſeruet̄:mo
dicū tn̄ vtile eſt bonos canones cōdere ⁊ eos n̄
ſuare.Ubi ēt nōnduz ſ₃ eūdē.Aug⁹ d ancho. q̄
p̄mum ſtudium fuit ordinatum in egypto:ibi nā
q̄ gens ſacerdotum vacare dimiſſa eſt ad inuē/
tionē ſciarum:vt dicit phi⁹ in primo methaph.
fuit āt illa ordinatio ſtudij circa ſcias mathema
ticas:que vt d.ē Aug⁹ de doctrina xpiana vtiles
ſt ad ſacrā theologiā ītelligēdā:⁊ ſi n̄ neceſſe.Et
q̄uis illi ſacerdotes ſacrā ſcripturā ignorarēt:tn̄
ip̄a₃ figurabāt:⁊ ɔdicionē docētiū eā:p̄mo qdē
q̄ illa₃ ſcia₃ inuentores erant ſacerdotes:q ſti/
pēdia a cōmunitate pcipiebāt:liberi a ſēſu regali
vel iudiciali exn̄tes:ſm illō gen̄.47.ſubiecitq₃
pharaoni ioſeph omnem terrā egypti p̄ter terrā
ſacerdotū:que a rege fuerat tradita eis.¶ 2°.pp̄
mō₃ tradēdi illas ſciētias:quia.ſ.tradiderūt illas
ſcias per quaſda₃ ſimilitudines ⁊ figuras:quod
eſt proprium theologie.Unde dicit philoſo⁹ pri
mo methaphy.illos.theologizaſſe eo.ſ.q̄ figura
tiue ⁊ methaphyſice locuti ſūt.Qz autem ſciant
magiſtri in theologia ſciētias ſeculares vł vari/
as linguas:⁊ parum vel nihil ſciant vel ſtudeant
ſcripturam ſacrā:valde reprehenſibile ⁊ īcōgru/
um eſt.Parate inquit p̄nceps apoſtolorū in p̄ma
canonica ſua reddere ratiōem omnipoſcēti vos
d ea fide ⁊ ſpe que ī vobis p̄ma ē petri.3.c.Et hie
ronymus.Sacerdotis eſt interrogatum reſpō/
dere de lege:n̄ ait de philoſophia vel geometria:
ſ₃ de lege ſcilicet dei:que ē ī ſacra ſcriptura.Sed
hodie clerici ⁊ religioſi nō vacant niſi ſophiſma/
tibus ⁊ formalitatibus ⁊ methaphyſicis vel ſer/
monibus falleratis ciceronis.Et ſi canōes vidēt
non niſi de iudicialibus.Et vix aliquādo dignā
tur aſpicere ſacras ſcripturas:textu₃ ſententia₃:
librū decretorū:fundamēta iuris diuini ⁊ canōi
ci:vt īpleat̄ illud ſapiētie.Semp diſcētes ⁊ nūq̄
ad ſciētiā peruenietes.

Querit auguſtinus de

anchona in libro:vbi ſupra.Utrū magiſtrandus
in theologia teneatur ſcir̄ ius canonicū.Et reſpō
dit q̄ diſtinctio vnius ſciētie ab alia nō accipitur
penes re₃ que cognoſcit̄:ſed penes diuerſū modū
ſciendi:vnde penes diuerſū modū conſiderandi
philoſophus.6.methaphyſice poſuit diſtictionē
ſcientia₃.Illa ergo eadē que tractātur in theolo
gia recipiūtur ī iure canonico:⁊ que r̄ſpuūtur ibi
reſpuūtur ⁊ hic:vt di.12.oīa.⁊.di.16.c.ſācta roma
na.Differunt tn̄ theologia ⁊ ſcientia canonica in
modo cōſiderandi q̄tū ad qnq₃.¶ Primo qdē
qz a theologia determinātur ille materie de di/
uinis ſacramētis ⁊ alijs ac moribus fideliu₃ mō
ſubtili:⁊ quaſi per quid:eo tn̄ mō quo in theolo
gia aſſignari poteſt ꝓpter quid:in iure āt canōico
mō groſſo ⁊ poſitiuo ⁊ ſolū qz.¶ 2°qz illa deter
minātur a theologo principaliter ꝓpter veritatē
cōtēplationem:a canoniſtis p̄ncipaliter ꝓpter ac
tionē ⁊ q̄onum occurrentiū ſolutionē.¶ 3° qz a

theologia determinatur p̄ncipaliter de cultu dei
⁊ de his que ſpectāt ad integritatē fidei vni⁹ dei:
a canoniſtis magis de miniſtro₃ ordie ⁊ eccl̄ia
ſtico₃ negocio₃ ſpectātiū ad talē cultū.¶ 4°.qz
a theologia determinātur canōes quatr̄ pijs opi
tulētur ⁊ defendātur contra īpios.In iure cano
nico quo opitulentur pijs ⁊ defendātur cōtra im
pios.¶ 5°.qz a theologo determināt̄ magl̄ vniuer
ſaliter ⁊ in foro cōſcientie:in q̄ agitur cā īter deū
⁊ hoiem:a canoniſtis vero magis particulariter
applicando ad pticularia negocia ī foro exterio
ri iudicij:in quo agitur cā inter hoiem ⁊ hoiem.
Et qz ſermones vl̄es ī materia morali pa₃ ſunt
vtiles:vt d̄r primo ethico₃:ideo puto q̄ ꝓuida
ordinatio eſſet:vt dignus magiſtrari in theolo/
gia poſt lecturam libri ſn̄iarum teneretur legere
librū decreto₃:quatenus magis tritus ⁊ exper
tus aſſumeretur in his que ſunt neceſſaria ad cō
ſulendū ſaluti aīarum.Hec ille.Ex quibus elici
poteſt r̄nſio q̄ nō tenetur de neceſſitate ſ₃ de cō
gruitate.Eſt enim ſciētia canonica queda₃ pra
tica theologica.Sed contēplatio dei ad quā or/
dinatur theologia:tanq̄ ad fine₃:acquiri nec po
teſt vere ⁊ vtiliter:niſi per charitatem ⁊ virtuoſa
opera ⁊ obſeruationem mandato₃:que pertinet
ad praticam.Sicut autē theologia nō reſpuit ſci
entias humanas que pluribus erroribus admix
te ſunt:ita ⁊ ius canonicum non reſpuit terreni ī/
perij leges:que minus erroris habent q̄ ſcientie
ſecularres.¶ Un̄ ſicut magiſtrandus in theolo/
gia d₃ prius ſcire ſciētias humanas:vt clarius ⁊
ſubtilius poſſit ītelligere ſacrā ſcripturā:ſic mul/
to magis d₃ ſcire ſancto₃ canones:vt meli⁹ ⁊ fru
ctuoſius poſſit cōſulere ſaluti aīarum.Nō etia₃
q̄ l₃ tho.in qōlibet.3.q.4.ar.1.teneat nō eē illici
tum ꝓcurare magiſteriū:ſi alias ſit idoneus:⁊ ad
bonū finē querat hoc ⁊ debito mō:ſed ꝓcuratura₃
⁊ ſi alias idoneus ⁊ ad bonū finē nūq̄ licitū eſſe
ꝓut hēs de hoc diffuſe in 2ª pte ti.3.c.de ambitio
ne.Aug⁹ de ancho.vbi ſupra t₃ nō eē licitū:etiā ſi
alias ſit idoneus ad magiſteriū.Quod ſi verū ē
peccarent qui admitterent tales.Sz dur⁹ eſt hic
ſmo cōdēnare tot ⁊ tantos.Sz certo certi⁹ ē nō
eſſe abſq₃ graui peccato q admittūt ad hi⁹ idoc/
tos ⁊ ineptos.Un̄ p̄mittitur vigoroſū examē per
lectionē aliquā ⁊ diſputationē:ī qua ad argumē
ta h₃ r̄ndere.Et exinde ab his q ſunt de collegio
h₃ per cedulas approbari vel reprobari ſm ma
iorem ptem eo₃.Et p cācellariū ſeu vicecācella
rium ſtudij datur ſibi lnīa recipiendi doctoratū
vel ī theologia vł in iure vł philoſophia vel me
dicīa:⁊ ptās cathedrā tenēdi legendi ī ſtudijs di
ſputādi publice interp̄tandi gloſandi ⁊ alia hi⁹.
Deinde ipſe doctorandus poſt aliquē ſermones
per eum factum ad commendationem illius fa/
cultatis petit ab vno ꝓmotorū ſuo₃ quē nomi/
nat ibi exiſtentem dari ſibi inſignia doctoratus.
Et ille ſurgens poſt cōmendationē illius ſcientie
in qua debet doctorari ⁊ commendationem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

doctoꝛandi dat ſibi īſignia: vz primo libꝛ clau
ſum vt habeat in mente clauſam ⁊ habituatam
illam ſcientiam: ⁊ teneat clauſaz indignis: ⁊ quo
ad ea que non expedit manifeſtare. ¶ Secūdo
dat ſibi librum apertū vt doceat alios ⁊ manife
ſtet. ¶ Tertio dat ſibi ānuluz deſponſando talē
ſcientiam ſibi. ¶ Quarto biretum in ſignum au
riole ſeu premij. ¶ Quinto oſculum pacis

Quertur etiaz quid ſit

magis expediens an inſiſtere ſcientie theologie
puta docendo vel legendo alijs: aut intēdere ſa
luti aīarum. Ad qđ rńdet tho. in quolibet. i. q. 7.
ar. 2. ꝙ hec duo adinuicem compari poſſunt du
pliciter: vno modo abſolute: alio modo ī aliquo
caſu. Et pͥma quidem cōſideratione melius eſt
ſeu magis expediens inſiſtere ſcientie theologie
q̄ȝ intendere ſaluti particulari aīarum: puta ſa-
cramenta miniſtrādo: vt baptizando ⁊ cōfeſſio
nes audiendo ⁊ hmͦ: quod ꝓbatur per exempluz
Nam in edificio aliquo melioꝛ eſt qui diſponit
de edificio: ⁊ dr̄ architectoꝛ: q̄ȝ aliquis manualiſ
qui opere exequitur ſcḋm qđ ei ab alio diſponit.
Vñ ī edificijs cōſtruēdiſ maioꝛi mēcede ɔducit
q de edificio diſpōit: q̄ȝuis nihil operꝫ māibꝰ: q̄ȝ
māuales artifices q dolant ligna ⁊ incidunt lapi
des. In edificio autem ſpuali ſunt quaſi manua
les operarij qui particulariter inſiſtunt cure aīa-
rum: puta ſacramenta miniſtrando vel aliquid
huiuſmodi particulariter agēdo. Sed quaſi pͥn-
cipales artifices ſunt epiſcopi qui imperant ⁊ di
ſponunt qualiter predicti officium ſuum exequi
debeant: propter quod epiſcopi ideſt ſuperinten
dentes dicuntur. Et ſimiliter theologie docto-
res ſunt quaſi principales artifices qui inquirūt
⁊ docent qualiter alij debent ſalutem animaruz
procurare. Simpliciter ergo melius eſt doce-
re ſacram ſcripturam ⁊ magis meritoꝛium: ſi bo
na intentione agatur: q̄ȝ impendere particularez
curam ſaluti huiuſmodi vel illius. Unde ⁊ apo-
ſtolus de ſe dicit. i. coꝛin. Non miſit me dominꝰ
baptizare ſed euangelizare: quāuis baptizare ſit
opus maxime conferens ſaluti aīarum. Et ſcḋo
thimo. ſecundo ait apoſtolus. Cōmenda hoc fi
delibus qui idonei ſunt ⁊ alios docere. Ipſa enī
ratio dictat ꝙ melius eſt erudire de pertinentibꝰ
ad ſalutez qui in ſe ⁊ in alijs poſſint pꝛoficere q̄ȝ
ſimplices qui in ſe tantum poſſunt pꝛoficere.
¶ Secundo ſecundū ſuam conſiderationem. i. ī
aliquo caſu neceſſitate īminente debēt epi ⁊ do
ctoꝛes intermiſſo pꝛopꝛio officio particulariter
intendere ſaluti aīarum. Debēt ergo rectoꝛes ec
cleſiarum non ſolum habere competentem ſciē
tiam litterarum: ſed etiam tēpoꝛalium negocioꝝ
ſolertiam: vt eoꝛum cautela eccleſie ſeruētur in-
dēnes: di. 39. per totum. Et licet quis pꝛopter ho
ruz ſimplicitatē repellatur ab obtinendo benefi
tio: non tñ deijcitur ab obtento: ſed datur ei co-
adiutoꝛ: vt. 7. q. i. qꝛ frater. extra de elec. c. cum ī
cunctis. Secus autem in litteratura: qꝛ ſi non hꝫ
cōpetentem poteſt remoueri.

Queritꝰ inſuper que ſit

dignioꝛ ſcientia medicina vel ſcientia iuris. Ad
qđ rńdit aug. de ancho. vbi ſupra vnam ſcientiā
eē digniorē alia contingit tripliciter. ¶ Primo
ex parte rei conſiderate. ¶ Secundo ex pte mo
di conſiderandi. ¶ Tertio ex pte finis ad quem
oꝛdinatur. Et pꝛimo modo. ſ. ex parte rei cōſide
rate methaphyſica eſt dignioꝛ omni alia: cū eiꝰ
ſubiectū ſit ens ī q̄tum ens. ex parte vero mōi ɔ-
ſiderandi mathematica ē dignioꝛ naturali phi-
loſophia cū modo abſtractioꝛi conſideret: ex p-
te finis architectomatice digniores ſubſeruienti
bus: ſicut militaris eſt dignioꝛ frenefactiua. Sci-
entia ergo medicine vr̄ dignioꝛ alijs ſciētijs pꝛa
ticis: cum ſit de coꝛpoꝛe ſano egro ⁊ neutro: qđ
coꝛpus eſt oꝛganum aīe ⁊ oīuni actuum huma-
noꝛum. Ex parte vero finis dignioꝛ vr̄ ſcientia
legalis vl̄ militaris cū oꝛdinetur ad conſeruatō
nem boni publici: qđ pꝛefertur cuiuſlibet ꝑticu-
laris pſone. Sed ex pte modi cōſiderandi vl̄ i-
certitudine tradendi videt̄ ſe hēre ſicut excedē
tia ⁊ exceſſa: qꝛ ſicut regula medicinalis variā
da ē ex varietate ɔplexionum: ſic regula iuriſpi-
toꝝ varianda eſt ex varietate conditionū ꝓpli:
vt dicit augꝰ de libero arbitrio. Cū ergo ſcientia
medicine ⁊ iuris ſe habeant ſicut excedētia ⁊ ex
ceſſa: ⁊ vtraqꝫ a deo ſit. Nam de medicina ſcrip
tū ē eccleſiaſtici. 38. Altiſſimus de terra creauit
medicinā: ⁊ vir pꝛudens nō abhoꝛrebit eam. Et
de iure ſeu legibus dr̄ ꝓuerb. 8. per diuinā ſapiē
tiam: per me legū cōditoꝛes iuſta decernunt: ⁊
vtraqꝫ eſt ſatis neceſſaria hōibꝰ. Medicina ad
ſanationē coꝛpoꝛū: iura ad pacificū hoīum vic-
tum: vt dr̄ di. 3. §. facte ſūt leges ⁊ vtriuſqꝫ pitus
multū ab hōibus honoꝛet̄. Vñ dr̄ eccl'iaſtici. 38
de medico diſciplina. i. doctrina ⁊ expimentū eiꝰ
p eā exaltabit caput illiꝰ: ⁊ ī cōſpectu magnatoꝝ
collaudabit̄. Et de iure quo exercet̄ iuſticia hē-
tur ſapientie. 8. p hanc hebo claritatē ad turbas
ſ. iuſticiā legis ſeruatā ⁊ honoꝛē apud ſenioꝛes:
iō debēt iuriſpiti ⁊ medici ſeruare illud apli ho
noꝛe īuicem pueniētes. Ro. i2. ⁊ ñ alter alterꝝ cō
tēnere: ⁊ deridere iuriſpiti appellātes medicos
obſtetrices: ⁊ medici iuriſpitos nūcupantes bo-
ues ⁊ aſinos tāq̄ȝ groſſā ſcientiā eoꝝ reputātes.
Scientia āt iuriſ poſitiui cū diuidatur ī canoni-
cū ⁊ ciuile: nulli dubiū ſcientiā canonū digniorē
⁊ vtiliorē eē ſciētia iuris ciuilis. Vñ ⁊ īpatoꝛ di
cit ꝙ ſacre leges ñ dedignant̄ ſeq ſacros canōes
qđ ēt firmat gratianꝰ: di. io. p totū. oñdēs ꝙ vbi
leges ſint ɔͭie ſacris canōibꝰ nulliꝰ ſunt momēti.
Ius canonicū pͥncipalius reſpicit ⁊ dirigit ſpua-
lia: ius āt ciuile tpalia reſpicit ⁊ dirigit:

Queritur vtrū magiſtri ſcho-larum poſſint

ſcholaribꝰ collectā īponere vel exigere: vt p feſto

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

celebrando vel non celebrando pecuniam exi/
git. Reſpondeo ſm hoſti. ſi magiſtro eſt ānexū ſuf/
ficiens beneficiū: vt prebenda aliqua vel ſuffici
ens ſalariū publicū nō lꝫ ei exigere: alias ſimo
niam cōmitteret: qꝛ venderet obſequiū ſpuale:
qđ ex officio ſuo tenetur facere: ex quo ei proui/
detur extra de ſimo. c. nemo. i. q. 3. vendentes. ⁊
c. nō ſolū. ſed tñ ſponte oblata recipere pōt. i. q. 2
ſicut epm. Si vero nō ſit ānexum tale beneficiū
vel ſalariū: aut ſi nō ſufficiat ei ad cōpetentē vic
tum: poteſt accipere collectā ꝓ laboribus ar. 12.
q. i. c. charitatē. Et videtur hoſt. innuere: ꝙ nō ſo
lū ab ꝯneis ſꝫ ēt a clericis eccleſie poſſit exigerē
ñ tñ dꝫ exigē a paupe: cū ipe poti⁹ debeat paupta
ti ſubuenire. Sed ⁊ talis exactio ſm gulielmuꝫ
nō debet eſſe coactoria: vt ꝙ niſi ſoluant: expel
lat eos de ſcholis: aut ꝙ accipiat libros vel res
coꝝ: ſed potius inopiā ſuam eis exponēdo. Hec
oīa intelligenda ſunt: ſi magiſter eſt ſufficiens: ꝙ
ſi inſufficiens eſt: ⁊ officiū docendi aſſumit: nō ē
ei prouidendū ex debito: ſed culpe ſue imputet
ff. ad. l. aquiliam. idē iuris. Si vero ſufficiens eſt
⁊ nō hꝫ ꝓuiſionē: ēt ſi diues eſt: poteſt a diuitib⁹
licite accipere: qꝛ non tenetur eis gratis ſeruire.
Satis concordat inno. ray. ⁊ guil. Iſtā ēt mate
riam diffuſe tractat glo. ſuper. c. de quibuſdā di.
37. ⁊ p⁹. multa ar. ꝓ ⁊ ꝯtra. Demū ꝯcludit Io. ꝙ
tūc magiſter faciet collectam: cū ei ſua pleiſſime
non ſufficiunt vt. 10. q. 3. priſcis ⁊. 12. q. 2. epus. Et
ſubdit bar. brixiē. Ego credo quicquid dicat
io. ꝙ magiſter facere collectā pōt procurari ſibi
ēt ſi abūdet: quia ⁊ eps cum viſitat eccl'am vl' ꝯ
ſecrat: recipit procurationem: ēt ſi abūdet vt de
cen. c. cū apoſtol⁹. ⁊. c. ſopite. Nec hoc eſt vēdere
ſcientiam q̄ vendi nō pōt: cū ſit res ſpualis: ſed ꝓ
labore ſuo ꝓmittitur ſibi pmiū ſeu ſalariū: hoc c.
n. locare opaſ ſic ēt lꝫ aduocato exigē ſtipēdiū ꝓ
pcocio ſuo: iuriſcōſulto ꝓ cōſilio ſuo vt dic aug.
12. q. 3. ñ lꝫ. Et pdicator ñ dꝫ vēdē pdicationē ſuā
⁊ tñ petere poteſt ſuſtentationē ſuam. Hec om/
nia intelligenda ſunt: cū magiſtro non ē aliter ꝓ
uiſū de prebenda vel de ſufficiēti ſalario ꝓ labo
re ſuo. Nā ſi prouiſū eſſet ſufficienter: tunc exi/
gendo reputaretur ſimoniacū: ⁊ hoc cōiter tene
tur. Itē nota ꝙ ſi magiſter feſtū alicuius ſancti
qđ de ſe colendum eſt: non vult cōcedere ad ce
lebrandū niſi data ſibi pecunia ſm rai. ſimoniaꝫ
cōmittit: qꝛ vendit qđ ſpuale eſt: ad qđ tenetur:
⁊ eo modo ſi feſtum non colendū ipſe vult feſta
re: nec vult legere niſi data ſibi pecunia: vt. i. q. 3.
vendentes.

De licētia docendi vtruꝫ poſſit

aliquid exigi pro ea vel ſolui: aut etiam pro lnīa
eundi ad ſtudium: aut etiam pro ſubſtituendo
alium in locum ſui in docendo: ⁊ videtur ꝙ nō.
Nā hoc expſſe dicit titulus de magiſtris: ⁊. c.
i. hoc expreſſē ꝓhibet: ne pro lnīa docēdi aliqđ
exigatur. quinīmo. i. c. prohibeas. eo. ti. mandat
ſolutū pro tali lnīa debere reſtitui: ⁊ promiſſuꝫ
remitti. Quāuis enim in hoc non cōmittatur ſi/
monia: qꝛ non venditur ſpuale vel ſpuali ānexū
ibi tñ eſt vicium cōcuſſionis. Circa huius mate
rie declarationem diſtinguendum vr̄ de licentia
docendi: qꝛ dupliciter ſumitur. Uno mō in ſpali
ꝓ ipſa actualitate docendi: puta cuꝫ conducitur
quis ab aliqua vniuerſitate ad legendū ī aliqua
facultate: vel ad hoc beneficium ſeu pbendaꝫ re
cipit vel ex ſe: tñ ante inchoationē lecture opoꝛꝫ
accipere lnīam a rectore illius vniuerſitatis vel
cancellario: vel alijs ex ſtatuto vel conſuetudīe
loci. Et ꝓ tali lnīa ꝓhibetur aliquid exigi vel re
cipi. Et de hoc videtur intelligendum qđ dr̄. c.
ti. c. i. vꝫ. ꝓ lnīa docendi nullus pcium exigat: vl'
ſub obtentu alicuius cōſuetudinis ab eis qui do
cent aliquid q̄rat: nec docere quēq̄ꝫ qui ſit idone
us petita lnīa interdicat: ⁊ taliter exactum māda
tur reſtitui in. c. ſequēti eo. ti. Et ad h⁹ facit: qđ no
tat Io. an. ſuper. c. quanto: vbi dicit: ꝙ illud fuit
īpetratum. ſ. ꝙ nō exigatur aliquid a docente cō
tra cancellariū pariſienſem: q a quolibet docēte
vnam marcham exigebat. vinc. Alio mō poteſt
intelligi lnīa docendi ipſa dignitas magiſterij: q̄
datur facultas alicui in generali: vt poſſit legere
publice interpretari ⁊ gloſare. Et hoc qđ fit ī do
ctoratione alicuius in aliqua facultate: ⁊ ꝓ tali li
centia docendi aliquid accipere vel exigere nō
videtur ꝓhibitū: qꝛ per dictū. c. cōſuetudo: que
eſt optima legum interpres. vbiq̄ꝫ habeat cōtra
rium. Nam in doctoratione alicuius qui ē can/
cellarius exigit ⁊ recipit octo florenos vel plu/
res: ⁊ exāīnatores preſentes duos florenos: nec
aliter doctoraretur: niſi illa ſolueret: nec adhuc le
gi reprehendentē talem exactionem. Et poteſt
eſſe rōne diuerſitatis: qꝛ ꝓ iſta licentia generali
ſeu doctoratione lꝫ exigere ⁊ non pro pma: qa
iſta non ordinatur ad actualitatem legendi. Un
de ſcientia cōicatur: ſed ad quādam dignitatem
in cuius collatione. ſ. magiſterij ⁊ talis lnīe poni
tur ſpatium temporis: pro quo alijs tunc illi non
pñt vacare: ⁊ exercitiuꝫ laboris: qꝛ preſentes ha
bent ſtudere pro arguendo: ⁊ qui confert gradū
vel dare lnīam: hꝫ ſermocinare: ⁊ ratione officij:
vt qꝛ cancellarius poteſt habere laborare ꝓ di/
rectione vniuerſitatis ⁊ defenſione. Et ſic ſit in
ſūptus officij non in moduꝫ precij. Sed prima
lnīa ordinatur ad cōicationem ipſius ſcientie: ⁊
nullus ibi labor vel exercitium vel tp̄s ponitur.
Si autem diſtinctio iſta non placet: ſed ſub lnīa
docendi intelligatur ⁊ ſpalis ⁊ generalis: que da
tur in doctoratu: tunc oportet dicere: vel iſta. c.
illius titu. eſſe abrogata per contrarium conſue
tudinem vbiq̄ꝫ ſeruatam: quam ⁊ timorati viri
ſecuti ſunt: vel ꝙ vbiq̄ꝫ corruptela eſt: ⁊ trāſgreſ
ſio illorum canonum: quod duruꝫ eſt: tantā mul
titudinem condēnare. Nec tamen eo caſu verte
tur turpitudo ex parte ſoluētl has quotas lnīan
ti ⁊ examinantibus: quia ex quo idoneus eſt ad

legendũ:redimit vexationẽ ſuã ex̃ de ſimonia
c.dilectus.ſm goſ.ꝛ hoſti. Et qui intereſt exa/
minatiõi:recipit quaſi pro labore ſuo.iz.q.z.cha
ritatem

Nota quod car.flo.tra

ctans iſtã materiaʒ inducit aliquos doctores di
centes illicitã dationem talẽ ꝛ ſimoniacã vl'tur
pe lucrum:qđ tñ ipe non tenet:ſed licitã aſſerit
rõne laboris:ꝛ allegat Pet.de anchona hoc te/
nentẽ. Item nota ꝙ ſi platus nõ vult dare lnĩaʒ
alicui clerico eundi ad ſtudiũ:niſi data ſibi pecu
nia ſm aliquos ſimõia eſt.nã ipa lnĩa ſpualis ẽ:
ꝛ ſpuali cõpetit ptãti:de ſimonia tua nos.ſed ſʒ
inno.nõ eſt ſimonia ſed turpe lucrũ.nam indu/
xit ius:qꝛ forte non hẽbat:ꝛ cõtradicit ei:qđ no
taſ.e.ti.c.penul.hec.Jo.an.Itẽ nõ ꝙ ſi ille q ha
bet ptãtem cõcedendi lnĩam docendi:vult lege
re in perſona ꝓpa:non poteſt alteri licentiã õne
gare:vel eum ipedire:ẽt ſi ipe ſit valde idoneus
ſm hoſt.Et rõ eſt:qꝛ hoc eſt in preiudiciũ audi/
torum:cũ ſepe quis hẽat gr̃am diſcendi ab vno
ꝛ nõ ab alio.Vñ ꝛ quintilianus ait.Sciẽtia coa
leſcere nequit:niſi ſociata fuerit tradentis accipi
entiſqꝫ concordia.Item cũ queritur:vtrum ali/
quis obtenta lnĩa regendi velit aliũ ſubſtituere
ſibi:nũquid a ſubſtituto poteſt recipere expenſas
quas fecit in conuiuijs ꝛ hi?.Rñdet Gulielmus
ꝙ ſi eſt conſuetudo loci:ꝙ poſſit aliuʒ ſubſtitue
re:tunc ab illo poteſt recipere expẽſas factas q̃ſi
loco intereſſe:dũ tamen ille doceat nomine eius
Si ãt totum ius ſuum transfert in ſubſtitutuʒ:ñ
dʒ aliquid recipere ẽt pro intereſſe:nec poteſt ẽt
in primo caſu paciſci cuʒ ſubſtituto de certa por
tione emolumenti recipiendi:ꝛ multo minus in
2° caſu.

De monachis vel mẽ/

dicantibus fratribus mgr̃andis ꝛ clericis docẽ/
tibus vel ſtudentibus in theologia vel etiã alijs
ſcientiis:quibus emunitatibus gaudeãt.Et pri/
mo queritur:vtrum monach? vel de ordine mẽ
dicantium poſſit ꝛ debeat in magiſtruʒ aſſumi.
Et videtur ꝙ non:qꝛ vocem plangentis hʒ non
docentis ſecunduʒ hieronymũ.16.q.i.monach?.
Sed contra ideʒ hieronymus dicit.Multo tpe
diſce qđ poſtea alios doceas.16.q.i.ſic viue.Itẽ
ſi religioſus idoneus eſt pre ceteris:qꝛ eminentiſ
ſcientie ꝛ ſanctiſſime vite:nunquid non eſt meli
us talem in cathedra ponere:q̃ʒ minus honeſtũ
non ita litteratum clericum ſecularem:ꝛ maxĩe
cum tales communiter gratis doceãt:ꝛ ex hoc
releuentur eccleſie..Reſpondet aluarus in li.ꝺ
plãctu eccleſie.Si talis ſe ingerat:ſicut communi/
ter hodie faciunt predicatores ꝛ minores ꝛ alij
mendicantes:ꝛ nedum hoc in ordine procuran
tes:ſed per ſeculares potentes prelatos ꝛ cardia
les eccleſie hoc magiſterium procurantes repel
lat:vt indignus ꝛ ambitioſus.i.q.6.ſicut.ꝛ.8.q.i.

in ſcripturis.aut a ſuo ſupiori mittit̃:ꝛ ab illo ad
quem pertinet lnĩat̃.Et ſic eſt admittendus vt
16.q.i.moderamine.ꝛ.c.ſunt nõnulli.dũ tamen
abſtineant a ſcientijs probibitis:de quib? ſciẽtijs
ſ.legib? ꝛ phyſica vt eſt medicina:alias hoc eis
conceſſuʒ videtur:extra de preſump.c.nõne.ma
xime in theologia:ad quã omnes indiſtincte ad
mittendi ſunt tam ſeculares q̃ʒ religioſi:hoc etiã
requirit ſalus aĩarum ꝛ publica vtilitas:que pre
ferenda ẽ puate.Et in hoc dʒ obedire monach?
abbati:ꝛ ſimiliter religio ſuo ſuperiori:niſi eſſet
multũ ineptus ꝛ ignorãs ſm hoſt.Et ſubdit ideʒ
aluarus.Ego nunq̃ʒ vidi aut audiui in aliquo or
dine iniunctã alicui religioſo talem obedientiaʒ
veram per platũ.Nam non cum obedientia ſed
extorta ꝛ procurata ꝛ frequenter empta licentia
currunt quidam religioſi cum loculis ſuis ꝑ ma
giſterio ꝛ lectoratu:tanta eſt ambitio quorũdaʒ
tota die.Ad dictum hieronymi ſupra poſitũ po
teſt reſponderi:ꝙ monachus in quãtum mona/
chus:ideſt ſm illum ſtatum preciſe non hʒ doce
re ſed lugere.Sed ſi ad altiorem ſtatum voca/
tus fuerit:vt ad regendum vel legendum:tũc hʒ
etiam docere.Item nõ ꝙ in.c.ſuper ſpecula.e.ti.
ſtatuitur:ꝙ docentes in theologica facultate:dũ
in ſcholiſ docuerint:ꝛ ſimiliter ſtudentes in theo
logia:dum in ſcholis ſtuduerint per annos qnqꝫ
recipiunt integre prouentus probendaruʒ ꝛ ſuo
rum beneficiorum:non obſtante quacũqꝫ con/
ſuetudine vel ſtatuto in contrarium.Et nõ ꝙ lo
quitur tñ de doc.ꝛ ſtudentibus ĩ theologia.Et
hoc intelligendum in ſtudio generali non ſpecia
li alicuius ville vel caſtri:ꝛ de licentia prelatorũ
ſuorum:ex̃ de cle.ñ reſi.c.tue.ꝛ.c.relatum.Iteʒ epi
poſſunt diſpenſare:ꝙ qui obtinent eccleſias pa
rochiales in ſiſtendo ſtudio:nec fit diſtictio ma/
gis de theologia q̃ʒ ꝺ alijs ſcientijs:nõ teneãtur
ꝓmoueri ĩfra ãnũ niſi ad ſubdiaconatũ:ad quẽ
niſi ſint ꝓmoti infra dictũ tps:ſũt priuati.Ad ſa
cerdotium autẽ non tenẽtur promoueri vſqꝫ ad
ſeptẽniũ:ꝛ interĩ ꝓuideatur eccleſie per vicariuʒ
ꝛ elapſo ſeptẽnio ſi ꝑmo ãno ñ faciet ſe ad ſacer/
dotiũ ꝓmoueri:ipa eccl'ia ꝑuatur:ex̃ ꝺ elec.c.cũ
ex eo.li.6.Audire tñ leges ĩ ſcholis vl' medicinã
ñ ſolũ religioſo:vt dictũ ẽ:ſed ẽt ꝛ ſacerdotibus
ſecularib? ꝛ alijs hñtibus eccl'iaſticas dignitates
ꝓhibitũ eſt ſub pena excõicationis:de qua vide
ĩfra ĩ ti.de excõicatiõe.Item in.c.ſup ſpecula.de
magr̃is dr̃:ꝙ plati ꝛ capi.debẽt aliquos habiles
mittere ad ſtudiũ theologie:q p?modũ valeant
alios erudire:qb? ſi ꝓprij obuẽt? eccl'ie nõ ſuffici
unt:ipi plati ꝛ capl'a neceſſaria miſtrabunt.Et ſʒ
ĩno.ñ ſolũ epi:ſed ẽt ĩferiores plati pñt dare talẽ
lnĩaʒ eũdi ad ſtudiũ ſeu ad ſcholas.Q ſi eps vl'
alij plati malitioſe differãt dare talẽ lnĩam:pote
rit ſm hoſti.peti a ſupiori.Itẽ religioſus q acce/
dit ad ſtudia ſñ lnĩa ſui plati ꝛ maioris pꝫ capli
ẽ excõicat?:ꝛ doctor q docet tales ſciẽter ĩ ſchol'
vl' q temẽ dimiſerũt hitũ religiõis:vl' religioſos

⁊ clericos: quibꝰ ē prohibitum: vt dictū ē leges vel phyſicam .i. medicinam: eſt excōicatus extra ne cle. vel mo. vt periculoſa libro .6.

De opiniōibus contrarijs magrorum:

vtrum auditores diuerſorum magiſtrorum tenentiū diuerſas opiniones excuſentur a peccato: ſi opiniones ſuorū tenēt: qui nō ſūt bone. Rn̄det. b. tho. in quodlibꝫ. Si diuerſe opiniones doctorū ſacre ſcipture nō ſunt ꝯtra fidez vel bonos mores: abſqꝫ periculo auditores vtranqꝫ opinionem ſequi pn̄t. Sicut varia fuit opinio īter augu. ⁊ hieronymū de obſeruatione legaliuꝫ āte diuulgationem euangelij: ⁊ d̄ ſimulatiōe petri circa illa legalia ⁊ huiuſmodi: habet locū: qd̄ ait apl's ro. 14. Unuſquiſqꝫ in ſuo ſenſu abundet. In illꝭ vero que pertinent ad fidez vel bonos mores: nullꝰ excuſatur: ſi ſequatur erroneam opinionem magr̄i alicuius. In talibꝰ eniꝫ ignorantia nō excuſat: alioqui īmunes a peccato fuiſſēt: qui ſecuti ſūt opīonez arrij ⁊ neſtorij ⁊ aliorum hereſiarcharuꝫ. Nec pn̄t excuſationē habere per ſimplicitatem: ſi in talibus opinionibꝰ opinionē erroneam ſequātur. In talibus enim dubijs non eſt d̄ facili preſtandus aſſēſus: ſed potius vt dicit aug. l. 3. d̄ doctrina xp̄iana ꝯſulē qs dꝫ rl'am fidei: quā de ſcripturarum planioribus locis ⁊ eccl'e auctoritate percepit. Qui enī aſſētit opinioni alicuius magr̄i ꝯtra manifeſtum ſcripture teſtimoniū ſiue cōtra id qd̄ publice tenetur ſm eccleſie auctoritatē: nō poteſt a vitio erroris excuſari. Concor. monal. guiel. ⁊ vullr. ⁊ hoſti.

Aliqua ſunt: que aliqn̄ fuerunt in varia opiniōe doctoꝝ: anteqꝫ per eccleſiā fieret determinatio: ⁊ p illo tp̄e potuerunt excuſari: qui vnā vel contrariam tenebant. Sed poſtqꝫ determinatū eſt p eccleſiam ⁊ firmata altera earum hereticū eſſet contrariū ſentire. Exēplum de pauptate xp̄i ante Jo. 22. erant varie ⁊ contrarie opiniones: vtrum xp̄s cū apoſtolis habuerit aliquid in cōi mobilium. Sed determinatū fuit per ipſum io. 22. imo per eccleſiā ꝙ habuit: vt pꝫ iohan. 4. ⁊ 2. q. ⁊ habebat dn̄s loculos ⁊ exemplū: ita ꝙ qui contrarium aſſereret ꝑtinaciter: hereticus haberetur.

Non ergo excuſātur ſimplices mulierculę: que docentur ⁊ nutriuntur in illo errore ab hereticis ſeu fraticellis de opinione: qn̄ dānationem aīe īcurrant. Et addit hoſti. ꝙ cū ſint diuerſa iura ⁊ opiniones .ſ. nō cōtra dn̄ꝫ vel bonos mores: humanior ſn̄ia eſt preferenda .ſ. ceteris paribus ex̄ de tranſac. c. ſi. alias ſtandū eſt ei: que meliori innitur rōni. di. 20. § .i. ⁊ ex̄ de ferijs .c. capellanus. Adde ēt: ꝙ in his que concernunt forū cōſciētie in dubijs tutior via eſt eligenda extra de ſpon. c. iuuenis. nec tamen de facili contraria opinio cōdennanda.

De vicijs que reperiuntur vltra cōia ſpecialiter ī doctoribus ⁊ ſcholaribus:

⁊ de ſuperbia interiori ⁊ laſciuia ⁊ īmodeſtia exteriori dictū eſt ſupra in primiſ. §. quatuor. Ponit ēt aluarus in li. de planc. eccleſie plures alios. Et primo quidē qꝛ cum ſint indocti ⁊ minus ſufficientes: faciunt ſe p preces ⁊ alia munuſcula promoueri in magiſtros extra de magiſtris. c. qꝛto. Et cū vocantur ad examen alioꝝ ad mittunt ineptos ⁊ ignorantes ad magiſteriū. Secundo qꝛ deſpiciunt ſufficientes ſubditos cathedrari zelo inuidie ducti: ⁊ iactantia pleni alios cōtēnunt: ⁊ eorum dicta irrōnabiliter reprobāt contra illud ambroſij. Ueritatis ea rl'a eſt: vt nil facias cōmendandi tui cā: quo minor alius fiat neqꝫ ſi quid habeas id ad deformationē alterꝰ ⁊ vituperationē exerceaſ. ii. q. 3. ſiquis. Hic ⁊ grego. Habet hoc ꝓpꝛuꝫ doctrina arrogantiū: vt humiliter neſciant inferre qd̄ docent: di. 46. c. i.

¶ Tertio qꝛ deſpiciūt ſimplices qui magis norunt vicia morum vitare qꝫ verboꝝ: cōtra illud aug. di. 38. ſedulo. ¶ Quarto qꝛ docent inutilia vana ⁊ aliquando fl'a: qd̄ periculoſiſſimū ē ī doctrina fidei ⁊ moruꝫ: qd̄ precipue pertinet ad magiſtros in theologia: hi ſūt fontes ſine aqua: ⁊ nebule turbinibus agitate: quibus caligo tenebrarum reſeruatur: vt ſcribitur iudicū ꝑmo. c. quos figuratos in balaam aſina .i. ſimplices arguūt. 2. q. 7. ſecuti ſunt. ¶ Quinto qꝛ ſunt canes muti non valētes latrare: vt inuehitur cōtra eos iſaias. 56 c. Uidentes vicia populoꝝ ⁊ dn̄orum: ne diſpliceant eis: tacent cum arguere deberent ſalteꝫ ſecreto: qd̄ aliquando ēt omittunt: qꝛ ſunt ipſi ſilibus inuoluti. 3. q. 7. in grauibꝰ. ⁊ in. 4. ſent. dicūt doct. ꝙ peccat mortaliter legēs publice in theologia: ſi eſt permanens in notorio mortali. ¶ 6° cum retinent in ſcholis ſuis excōicatos: vel non reprehendūt ſcholares diſcolos ⁊ turpitudines publice exercentes: dꝫ enim cum ſcientia mores īprimere. ¶ 7° cum ex auaricia exigunt ſalariati ſufficienter vltra debitum: vel pauperes docere nolunt niſi cum pecunia: vt pro feſtinando vel nō feſtinando pecuniam volunt: vel omittunt legere: cum debēt alijs vacantes vel minus diligēter faciunt. ¶ 8° cum conantur dicere ſubtilia n̄ vtilia: vt videātur ab hōibus: ⁊ vocētur rabi: qd̄ ꝑcipue in magiſtris theologie reprehenſibile eſt. Et ꝑcipue ī hoc offendūt: inquit prefatus aluarꝰ magiſtri pariſien̄. ⁊ in anglia ⁊ in oxoīa tam ſeculares qꝫ religioſi tā ꝑdicatores qꝫ minores: ⁊ alij quoꝝ aliquorum arrogantia inexplicabilis eſt: in quoꝝ ſcholis non prophete non moyſi lex ſācta: nō xp̄s ſapientia p̄ris: nō euangeliū ſanctū: nō doctrina aplo'ꝝ: non ſanctoꝝ doctoꝝ audiuntur: ſꝫ reboat philoſophꝰ idolatra ⁊ cōmentator eiuſdē cū ceťis liberaliū artium pedagogis: adeo ꝙ ī ſcholis theologie n̄ ſmo ſacer: ſꝫ phīa legat. immo nec iā textꝰ ſn̄iarum legūt lectores ī ſcholis ⁊ baccalarij: ſed ad qōnes ꝓperāt curioſaſ: vt ad l'ram n̄ appareāt: non exiſtant cōtra canones. 37. di. c. i. contra quos dicit hieronymus di. eadem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Nōne hinc ⁊ apoſtol⁹ doctoꝛ ſeraphicus ad colloſ. z. ait. Uidete ne quis vos decipiat per philoſophiam ⁊ inanem fallaciam ſm traditionē hominum ſcōm elementa mūdi ⁊ non ſcōm xp̄m. De iſtis magiſtris quoꝝ totū ſtudiū eſt legere ⁊ diſputare: ⁊ cōmenta curioſa facere: de penitentia n̄ curare: carnaliter viuere: ⁊ honoꝛes appetere: loquitur Greg. di. 49. hinc etenim dicens. Lipp⁹ eſt: cuius qdem ingeniū ad cognitionē veritatis emicat: ſed tamen hūc carnalia opera obſcurant q quidem lippus repꝛobat a deo in miniſterio ſuo in veteri teſtō.

De uiciis ſcholarium

ponit aluarus hec īter alia in eis reperiri. ¶ Primo qdem qꝛ aliqn̄ volunt eſſe ſupꝛa magiſtros ſuos impugnantes eoꝝ dicta cū quadam pꝛoteruia magis q̄ꝫ ex ratione: cum tamen dicat luc. 6. Non eſt diſcipulus ſupꝛa magiſtrum. 6. q. i. ſacerdotes. ¶ z° qꝛ nolunt fieri magiſtri: qui diſcipuli legitimi n̄ fuerunt. 37. di. relatum. ¶ 3° vadūt ad ſcholas: ⁊ diſcere negligunt: vel contēnūt: nec ſtudio vacant: ⁊ talis magis mēbꝛum diaboli q̄ꝫ xp̄i eſt: di. 36. nullus. Et tales qui vadūt ad ſtudium: ⁊ non ſtudent: non videntur cū tuta cōſciētia gaudere pꝛiuilegio fructuū beneficioꝝ in ſtudio extra de magiſtris. ca. i. Et ſi recipiunt: tenentur ad reſtitutionē: qꝛ fraudulenter eos recipiūt: qḋ ſatis apparet ex eo qḋ dr̄. c. ſi. ¶ 4° qꝛ frequēter diſcūt ea: q̄ meli⁹ eſſet neſcire q̄ꝫ ſcire: di. 38. q̄uis vt ſcientias ꝓhibitas ⁊ amatoꝛia verba ⁊ ſupſtitiones. ¶ 5° qꝛ in obſcuris ad ſeipſos recurrunt: dimiſſa ſcriptura vel canonica ſcientia: quam neſciunt: ⁊ ideo magiſtri erroꝛis fiunt. Erubeſcent enī ab alijs inquirere qḋ per ſe neſciunt: quod ē ſtultū: di. zz. de cōſtantinopolitane. ¶ 6° defraudant magiſtros ſalarijs debitis: cū ſoluere valeant. Unde ad reſtitutionem tenētur: qꝛ eccleſiaſticis vtilitatibus deſeruientē eccleſiaſtica oꝫ remuneratione gaudere: ait Grego. iz. q. z. ¶ 7° qꝛ habent in ſe malas ⁊ turpes ſocietates aſſociantes alter alterū ad mala. Et cū iacēt ī ſcholis: turpitudines aliquando operantur: ſup quo magiſtri coꝝ debent ꝓuidere ⁊ obuiare q̄tum poſſūt vt dictū eſt ſupꝛa di. 83. erroꝛ. ¶ 8° qꝛ ſunt inobediētes magiſtris ⁊ rectoꝛibuſ vniuerſitatū ⁊ trāſgrediuntur aliqn̄ ſtatuta: que iurāt ſeruare: ⁊ aliqn̄ cōtendūt: ⁊ reſiſtunt eis: qui ⁊ verberibus virgarum ſubijciendi ſunt: qui modus coertiōis ⁊ a magiſtris artiū liberalium ⁊ ab ipſis parentib⁹ circa clericos exhibere: exemplū ḋ rapto. c. in archiep̄m. ¶ 9° in feſtiuitatib⁹ nō vadunt ad eccleſias ad audiendū diuina officia ⁊ p̄dicatiōes: ⁊ permaxime miſſā integram: ad quā oēs xp̄iani tenētur de conſe. di. i. miſſas. ſed diſcurrūt per ciuitatem cū ſocijs: vel intrant ad lectiones in ſcholis vel ſcribunt recollecta in domibus. Aut ſi ad eccleſias vadunt: non ob diuina: ſed ad videndū mulieres vel fabulādū contra illud de emu. eccleſiaꝝ. c. domum tuā. li. 6. ¶ 10. qꝛ faciūt ſimultates ⁊ partialitates ⁊ cōbiblias in eligendo rectoꝛem: vl̄ ꝓcurando doctoꝛes cōduci non ſcōm vtilitatem ſcholarum: ſed ſcōm ſuas affectiōes aliquando ad hec munerib⁹ allecti ⁊ obſequijs: emulantes pꝛo ſuis magiſtris: ⁊ aliquando ſubtrahētes ſcholares ab alijs doctoꝛibus: ⁊ perſuadentes ad ſuos accedere: non pꝛopter vtilitatē ſcholariū. Et quō iſti teneantur ad ſatiſfactiōē habes in z^a parte ti. z. ¶ ii° ſi ſunt clerici curati: ſed cum vadunt ad ſtudia: non dimittunt ī eccleſijs ſuis vicarios bonos ⁊ ſufficientes: per quos diligenter cura aīarum exerceatur extra de elec. cum eo. vel audiunt lectiones ſcientiarum ꝓhibitarum: vt legales ⁊ hi⁹. ¶ iz° cū expenſas quas habēt a parentibus vel eccleſijs ſuis expendunt in tabernis conuiuijs ludis ⁊ alijs ſuperfluitatibus: ⁊ ſic vacui reuertuntur ad ſuos ſine ſciētia conſcientia ⁊ pecunia: contra quos poteſt inuehi illud hieronymi. Non hieroſolymis fuiſſe: ſed bene vixiſſe laudabile eſt. iz. q. z. glia. ſic non pariſius vel bononie ſtuduiſſe: ſed diligēter laudē meretur ¶ i3° qꝛ debita contrahunt: ⁊ recedunt de ſtudio aliquando debitis nō ſolutis: pꝛopter qḋ excōicantur: ⁊ non curant: ſed abſolui nō poſſunt de re. iur] peccatū li. 6.

¶ Repꝛehenſibilia circa ſtudium.

Repꝛehenſibilia circa

ſtudium. Umbertus in expoſitione regule beati augu. ponit eſſe iſta. ¶ Primo cum quis querit ſcire incōp̄henſibilia: que nec per rationes philoſophicas nec per ſcripturas ſacras intelligi dare poſſūt: vt de myſterio trinitatis vel de ſacramēto eucharistie: vel de pꝛedeſtinatione vel ſciētia ſui vel alioꝝ contra illud ro. ii. c. O altitudo diuitiarum ſapientie ⁊ ſcientie dei: q̄ꝫ incōpꝛehenſibilia ſunt iudicia eius ⁊c. ¶ 2° inueſtigando q̄ ſunt ſupꝛa capacitatē ſuam: ⁊ ſi in ſe intelligibilia vel ſpeculatiua: cum non ſit boꝛum capax contra illud eccleſiaſt. 3. c. altioꝛa te ne queſieris. ¶ 3° addiſcendo curioſa ⁊ ſubtilia ⁊ minus vtilia cōtra illud iſaie. 48. c. ego dn̄s docens te vtilia. ¶ 4° querendo ⁊ vacando nouis inuentiōibus dimittendo determinationem bonoꝛum antiquoꝛū ſecundum illud apoſtoli. z. ad ti. 3. Erit tp̄s: cū ſanā doctrinā nō ſuſtinebunt: ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros pꝛurientes aurib⁹ Et a veritate quidem auditum auertent ad fabulas āt conuertentur: de quoꝛum numero erāt athenienſes: qui ad nil aliud vacabāt: niſi vt aliquid noui diſcerent vel audirent actuum. i7. c. ¶ 5° ī pluribus facultatibus ſtudendo modo in philoſophia: modo in medicina: modo in theologia: modo in iure ſtudendo: ⁊ in nullo pꝛoficiunt ſm illud. z. ad ti. ſemper diſcentes: ⁊ nūq̄ ad veritatis ſcientiam peruenientes. ¶ 6° nil memorie cōmendantes: ſed omnia curſim legentes: ⁊

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quaſi ſine intellectu vel ita cōfidentes de ſua me
moria: vt nil notent in ſcriptis: contra illud luc. z.
Maria cōſeruabat oīa verba hec. ſ. dicta d̄ filio
conferens in corde ſuo: vt poſtea euāgeliſtis nar
raret: que ſcripture cōmēdarent. ¶ 7° non audiē
do ab alijs cū poſſint: nec cōferendo cū alijſ: nec
interrogando de dubijs contra illud ꝓuerbioꝝ
i. Audiens ſapiens ſapientior erit: ⁊ xp̄s inuētus
eſt in medio doctoꝝ: audientē illos ⁊ interrogā
tem illos luc. z. ¶ 8° nimis applicando mentem
ad aliqua intelligenda: ita vt alia dimittat cōtra
illud eccleſiaſti. 3. c. que tibi p̄cepit de⁹. cogita ſp.
¶ 9° debitum finē ſui ſtudij ſibi non ꝯſtituendo
puta honorē dei: ſalutē ꝓximi edificationem ſui:
vel ſaltem ex lucro ſuo tpali conductus ad legē
dum: vel aduocās vel medicans: vnde ſe ⁊ fami
liam ſuſtentet. ¶ 10. non exequendo ⁊ operando
⁊ bonum qd̄ cognoſcit: propter qd̄ dr̄ Jaco. 4.
Scienti bonum ⁊ non facienti peccatum eſt illi.

¶ Titulus. 6. de ſtatu aduocatoꝝ ⁊ procuratoꝝ
c. i. per modum ſermonis.

Poſtula a me et

dabo tibi gentes hereditatē tu
am ⁊ poſſeſſionē tuam termi
nos terre. pſal. z. Loquitur hic
ꝓpheta ſm̄ expoſitionē ꝓpam
literalē in perſona patris oīpotē
tis eterni ⁊ vniuerſalis iudicis: ad filium eius in
carnatum: qui factus eſt in quantū homo aduo
catus noſter. aduocatus. n. ⁊ poſtulator dr̄: ⁊ ad
uocare ī iure dr̄ poſtulare. Unde. i. io. z. c. dr̄. Ad
uocatum habemus apud p̄rem Jeſum xp̄m. Et
apoſtolus ro. 8. qui ēt interpellat ꝓ nobis. ſ. reis
abſoluendis: qn̄ in cruce dixit: pater ignoſce illis
⁊c. luc. zz. Et exauditus eſt ꝓ ſua reuerētia: vt dr̄
ad hebreos. 5. c. Poſtulauit gentes. i. gentiles da
ri ſibi in hereditatē. i. peruerſionē in populū ſu
um: ⁊ terminos terre in poſſeſſionē. i. eos qui ha
bitant in fine mūdi vt poſſideantur ab eo ꝑ fidē
vel iudeos qui erunt in fine cōuertēdos. Quod
impletū eſt quo ad p̄mum: vnde canit eccleſia in
ꝑſona xp̄i. Poſtulaui p̄rem meū: ⁊ dedit mihi gē
tem in hereditatē. Moraliter aūt poteſt adapta
ri: ad aduocatos quoꝝ officiū eſt poſtulari iudici
in cauſis: ſed imitari debēt xp̄m aduocatū iuſtū:
qui iuſte poſtulans fuit exauditus clientulus ſu⁹
ſ. hō liberatus ⁊ ipſe exaltatus ⁊ glorioſus. Und̄
dicit lex: ꝙ aduocati qui glorioſe vocis munere
lapſa erigunt: fatigata reparant: nec minus hūa
no generi ꝓuidēt: ꝙ̄ ſi clypeis ⁊ thoracis ſeſe pa
triam pleroſqꝫ defendent. Poteſt ergo iudex di
cere ei. Poſtula a me. ſ. iuſte aduocando vt xp̄s
⁊ ego dabo tibi ⁊c. vbi tria. ¶ Exercitatio aduo
catoꝝ: ibi poſtula a me. ¶ Collatio poſtulatorū
ibi dabo tibi. ¶ Expreſſatio petendoꝝ: ibi gen
tes ⁊c. ¶ Quantū ad p̄mum vt dictū eſt: exerciti

um ⁊ officium aduocatoꝝ eſt poſtulare: vnde di
cit poſtula: ſed tunc iudex debet eum exaudire:
⁊ dare qd̄ poſtulat: qn̄ iuſta ⁊ iuſte poſtulat. Pe
titis ⁊ n̄ accipitis: eo ꝙ male petatis: dicit iacob⁹.
4. c. De quib⁹ malis aduocatis dicit ſydoni⁹. Hi
ſunt in exaltationibus arpie: in collocutionib⁹ ſta
tue: in qōnibus beſtie: ad intelligendū ſaxei: ad
iudicandum lignei: ad ſuccedendū flammei: ad
ignoſcēdū ferrei: ad amicitias pardi: ad facetias
vrſi: ad fallendū vulpes: ad ſuperbiendum tauri
ad conſumendum minotauri: qui cauſas moren
tur: adijciūt īpediūt: pretermiſſi faſtidiūt: admōi
ti obliuiſcuntur: locupletati lites emunt: vendūt
interceſſiones arbitros deputant: iudicanda dic
tant: dictata conuellunt: attrahunt litigaturos: ꝓ
trahunt audiendos: trahunt addictos: retrahunt
tranſigentes: quoꝝ nares ſi afflauerit quiſpiā: ru
biginoſi aura marſupij cōfeſtī videbit illic ⁊ ocu
los argi: ⁊ manus briarei: ⁊ ſphingium vngues: ⁊
periuria laomedōtis: ⁊ vlyxis argutias: ſimonis
fallacias: fidem neſtoris: pietatem pigmaleonis
adhibet: hec ille. De aduocatis ergo tria attēden
da ī poſtulationibus eorum. ¶ Primo ꝙ̄ graui
ter eis contingat peccare. ¶ Scd̄o ꝙ̄ cōgruiter
eos deceat aduocare. ¶ Tertio qualiter ⁊ quid
eos ꝓhibeat poſtulare. ¶ Quantū ad p̄mū ſcien
dum: ꝙ valde grauiter peccat aduocatus: ſi ma
le exercet artem ſuā. Nam vltra iniuſticiā men
dacia ⁊ periuria ⁊ adulationes ⁊ detractiones ⁊
fraudes et odia: que ī cauſis cōmittit: et alios cō
mittere facit vt clientulum: ⁊ alios damnificat, vt
ꝓximū: ⁊ tenetur inde ad ſatiſfactionē. Ubi ſci
endū ſꝫ thomā: ſcd̄a ſcd̄e. q. 71. ar. 3. ꝙ aduocat⁹
ſi aſſumit: ⁊ ſeu defendit cām iniuſta: peccat gra
uiter. Illicitum ē. n. cooperari ad malefaciēdum
ſiue ꝯſulendo ſiue adiuuando: ſeu qualitercunqꝫ
conſentiendo ro. i. Digni ſunt morte: non ſolū q
faciunt: ſed qui conſentiunt facientibus. Et tenet
talis aduocatus ad reſtitutionē dāni qd̄ contra
iuſticiam altera pars per eius auxilium incurrit.
Idem rai. addens exempla ꝑticularia. ſ. ꝙ ꝑ ca
uillationem ſuam abſtulit aduerſario iuſtā cām:
vel ſi ip̄m grauauit: ī petendo dilationem ſuper
fluam: vel allegando falſum ⁊ contra conſciam:
vel faciendo poſitionē cauilloſā: vel inſtruēdo
falſum teſtem: vel inſtruendo clientulū de negā
do veritatem ⁊ ſimilibus: tenetur ad intereſſe.
Si autem ignoranter iniuſtā cām defendit: pu
tans iuſtā eē: tunc ſm̄ thomā excuſatur: ſm̄ mo
dum quo ignorantia poteſt excuſare. Si vero in
p̄ncipio credebat cām eſſe iuſtam: ⁊ in ꝓceſſu ap
paret iniuſta: non debet eam prodere: vt. ſ. alte
ram partem iuuet: vel ſecreta cauſe ſue reuelet
alteri parti. debet autem cauſā deſerere: vel eū
cuius cauſam agit ad cedendū inducere: ſeu ad
componendum ſine aduerſarij damno. hec tho.
Quādiu autem remanet cauſa dubia: bene pōt
aduocatus patrocinari ſm̄ gulielmū: ꝙ̄uis enim
in bello dubio non liceat ei: qui non eſt ſubditus

D